Lunds universitet
Institutionen för kulturvetenskaper
Förlags- och bokmarknadskunskap, KUL 146:7
Handledare: Mikael Askander
Seminarieledare: Mats Arvidsson
2009-01-16 13.15-15.00 Sal 006

Populära Klio

Tendenser i svensk populärhistorisk bokutgivning 2003-2007

Erik Bodensten

Innehåll

1. INLEDNING 4

1.1 HISTORIEINTRESSET OCH HISTORIEUTGIVNINGEN 4
1.2 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR 6

2. METOD 8

2.1 KATEGORISERINGAR 9

3. ANALYS 13

3.1 TEMA 13
3.1.1 Kulturhistoria 14
3.1.2 Biografier 14
3.1.3 Militärhistoria 15
3.2 RUM 16
3.2.1 Svensk historia 17
3.2.2 Eurocentrisk historia 18
3.3 EPOK 18
3.4 FÖRLAG 20
3.5 FORMAT 21

4. SAMMANFATTNING 23

5. LITTERATUR 25

6. BILAGOR 26

BILAGA 1 26
BILAGA 2 26
BILAGA 3 27
BILAGA 4 27
BILAGA 5 28
BILAGA 6 29
BILAGA 7 29
BILAGA 8 30
BILAGA 9 30
BILAGA 10 31
BILAGA 11 31
BILAGA 12 32
BILAGA 13 32
BILAGA 14 33
BILAGA 15 34
BILAGA 16 35
BILAGA 17 36
BILAGA 18 37
BILAGA 19 38
BILAGA 20 39

BILAGA 21.....39
BILAGA 22.....40

1. Inledning

1.1 Historieintresset och historieutgivningen

Klio – historien musa – har kommit till heders igen. Från att sedan länge ansetts vara hopplöst föråldrad, konservativ, tråkig, onyttig, samt rent av slut, är hon återigen högaktuell, populär – i ordets båda betydelser – ja faktiskt också tillväxtbefrämjande.

Det stora historieintresset är en tydlig trend i samhället. Detta återspeglas i en lång rad olika företeelser: Landets historiska museer har efter en nödvändig vitalisering ökat sin publik. Historiska spelfilmer står sig starka i kampen om biobesökarna och det samma kan sägas gälla för såväl TV-produktioner som dataspel där historiska teman är vanliga. TV-programmet *Antikrundan* drar – liksom *Hermans Historia* gjorde på 1990-talet – sedan många år tillbaka miljonpublik varje vecka. Historiska minnesdagar och högtidlighållanden är numera vanligt förekommande. Så uppmärksammas exempelvis varje år Kristallnatten, diverse olika staters jubileumsfirande, ett flertal freder och krigsslut, samt en stor mängd personers döds- respektive födelsedagar – mest uppseendeväckande är kanske Karl XII:s dödsdag som sedan tidigt 1990-tal är starkt politiserad. Sedan några år tillbaka är vi alla dessutom lediga på Nationaldagen vilken vi uppmanas att fira. Historiska resor blir allt vanligare och det finns resebyråer som är helt specialiserade på just sådana resmål. Det finns vidare ett flertal historiska tidningar och tidskrifter, varav bara de tre största månadstidningarna – *Populär historia*, *Allt om historia* och *Världens historia* – har sammanlagt över 100 000 prenumeranter eller cirka 370 000 läsare.[1] Släktforskning har blivit till en veritabel folkrörelse och det samma kan sägas gälla för olika hembygdsföreningar, lokala hobbymuseer och historiska sällskap. Också landets politiker tycks numera uppfatta historia som någonting viktigt och tidigare försummat och den så kallade historielösheten har blivit till ett skällsord att slå meningsmotståndare i huvudet med. Det hörs också allt oftare krav på mer historia i skolan, att ämnet inte ska förlora sin status på gymnasierna utan istället upphöjas till kärnämne. Grundskoleelevernas intresse för historieämnet är dessutom stort och deras erfarenheter av undervisningen i grunden positiva. Sedan början av 1990-talet har också allt fler studenter sökt sig till ämnet på universitet och högskolor.[2]

Den kanske mest påtagliga – och samtidigt mest märkvärdiga – trenden är det enorma intresset för medeltiden. Här bör givetvis Jan Guillous Arn-böcker nämnas, vilka i början av 2004 hade sålt i 1,7 miljoner exemplar. Böckerna har sedermera också filmatiserats och då i form av Sveriges genom tiderna dyraste filmproduktioner. Till detta ska också läggas de 400 000 turister som bara under 2003 vid något tillfälle valde att besöka någon av de många platser i Västergötland som förekommer i Guillous Arn-böcker. Historieturismen, vilken får ses som en del i en större trend av historiekonsumism, tycks ha kommit för att stanna. Vikingabyarna och medeltidsfestivalerna är vid det här laget många. Som Åsa Linderborg

[1] Flores, Juan: *Historien har blivit en storsäljare.* Dagens Nyheter 2008-09-22.

[2] Aronsson, Peter: *Historisk forskning på väg – vart? Rapport från högskolan i Växjö, nr 1.* Växjö 1997, s. 17, 61-62, 64; Harrison, Dick: *På Klios fält. Essäer om historisk forskning och historieskrivning.* Lund 2000, s. 161; Johansson, Roger: *Historia som fakta? Historia som minne? Historia som framtid?* I Högberg, Anders & Kihlström, Håkan (red.): *Medeltid på tevetid – en dokusåpas historiedidaktik.* Malmö 2005, s. 56; Linderborg, Åsa: *Medeltiden och hotet mot framtiden.* I Högberg, Anders & Kihlström, Håkan (red.): *Medeltid på tevetid – en dokusåpas historiedidaktik.* Malmö 2005, s. 37.

påpekar har det sannolikt utkämpats fler tornerspel i Sverige och övriga Europa på 1990-talet än det gjordes under hela medeltiden – förövrigt innehar Norden en tätposition inom denna märkliga och ur ett globalt perspektiv unika västerländska företeelse. Bara medeltidsveckan i Visby drar varje sommar 100 000 besökare och deltagare. Det går här givetvis inte heller att undvika att påminna om SVT:s medeltida dokuåpa *Riket* som sändes vintern 2004-05 och som åtminstone tidvis kunde uppvisa miljonpublik.[3]

Mot denna bakgrund kan det tyckas som om svenskarna har blivit som tokiga i historia. Men hur ska detta samhällsfenomen förstås? Historiografin – den vetenskap som inom historieforskningen studerar hur det förflutna används, beskrivs och tolkas i samtiden – brukar peka på att krackeleringen av de stora ideologiska berättelserna – socialismen, folkhemmet, kärnfamiljen, religionen, utvecklings- och framstegstron och så vidare – har skapat stora identitetsproblem för de starkt individualiserade västerlänningarna. Många längtar helt visst efter tydliga utvecklingslinjer, sammanhang, hem- och samhörighet, en tydlig identitet och kastar därför trånande blickar bakåt i tiden. Kanske är det också så att de senaste årens världspolitiska utveckling har aktualiserat historien. Då det kalla kriget tog slut tycktes det för ett tag som om historien hade nått vägs ände. Men istället återkom historien, ofta i form av nationella konflikter med en lång förhistoria och för första gången sedan andra världskriget rasade ett storkrig mitt i Europa. Samtidigt uppstod en allt allvarligare konflikt mellan den kvarvarande supermakten USA och den muslimska världen. Den omvärld som nyss tyckts så tidlös och oföränderlig var plötsligen osäker och behovet av att kunna förutse vad som skulle komma att hända stort.[4] Ett annat sätt att förstå intresset på är att som historikern Sverker Sörlin gör tolka det som en följd av Sveriges avstånd till Europas mörka 1900-tal. Istället för att behöva bearbeta egna närliggande nationella trauman, som är en viktig uppgift för historieämnet i många länder, har svenskarna överkompenserat genom att något skamset försöka dela andras öden.[5] Det egentligen beaktansvärda intresset för andra har emellertid inte sällan fått en dragning åt sensationslysten exploatering och snuttifiering av komplexa historiska förlopp. Oavsett om man väljer att förstå det ökade historieintresset mot bakgrund av den senmoderna människans existentiella bekymmer, nostalgi över en gammal trygg värld och rädsla inför en nygammal och osäker, medelklassens jakt efter ständigt nya sätt att konsumera sig till en trygg samhällelig position, eller – som Lars Magnusson påpekar – som en kommersialisering, en ”historicitet” uppbackad och exploaterad av marknadskrafterna, så tycks intresset i varje fall vara här för att stanna.[6]

Ett uttryck för det ökade historieintresset är den kraftiga tillväxten av historisk populärvetenskaplig bokutgivning. Särskilt journalisten Herman Lindqvist *Historien om Sverige* i elva band och fackhistorikern Peter Englunds författarskap utmärker sig genom sina väldiga försäljningsframgångar. Dessa två kan dessutom tjäna som exempel på den bredd som den här undersökta bokutgivningen uppvisar. Detta aktualiserar dessutom att benämningen historisk populärvetenskap – med vilken vanligtvis avser en sådan historieskrivning som, precis som namnet antyder, är *både* populärt författad och baserad på vetenskapliga rön – här inkluderar också sådana texter som inte har någon som helst vetenskaplig ambition. Bokproduktionen har

[3] Johansson 2005, s. 45; Linderborg 2005, s. 31, 33-35.

[4] Edquist, Samuel, Gustafson, Jörgen, Johansson, Stefan & Linderborg, Åsa: *Inledning*. I Edquist, Samuel, Gustafson, Jörgen, Johansson, Stefan & Linderborg, Åsa (red.): *En helt annan historia. Tolv historiografiska uppsatser*. Uppsala 2004, s. 5-6.

[5] Westlund, Johanna: *En klassiskt blodig historia.* Svensk Bokhandel 2006:4 (a), s. 20.

[6] Edquist m.fl. 2004, s. 5-6; Linderborg 2005, s. 41; Magnusson, Lars: *Finns det något utrymme för en historia som vetenskap i framtiden?* Historisk tidskrift 1997:1.

av allt att döma ökat avsevärt i kvantitativa termer. Det finns numera tämligen stora bokförlag som mer eller mindre enbart ger ut historiska fackböcker. Hit hör också bokklubben Clio – vilken ingår i Atlantis förlagsgrupp – som enbart distribuerar populärhistoriska böcker, samt Svenskt Militärhistoriskt Bibliotek som helt har riktat in sig på militärhistoria. Denna utgivning går i sin tur hand i hand med den kraftiga expansionen av historisk forskning på våra universitet – det finns exempelvis historiografer som anser att den nuvarande generationens historiker har producerat mer forskning och fler avhandlingar än alla tidigare historikergenerationer tillsammans.[7]

Historia säljer alltså – som kunskap, äventyr, underhållning och lyx, liksom som politik. Men – måste man fråga sig – är det *historikernas* historia som är efterfrågad? För att kunna besvara denna fråga måste vi undersöka hur den populärvetenskapliga historiska bokproduktionen ser ut samt hur den förhåller sig till historikernas vetenskapliga bokproduktion. Speglar de populärvetenskapliga böckerna den vetenskapliga historien eller snarare den ”histotainment” – en historia som roar snarare än som oroar, som hör till underhållningsindustrin i betydligt större utsträckning än till kunskapsproduktionen – som Linderborg vänder sig emot? Hur nära förbundna är dessa båda parallella utvecklingar – tillväxten bland forskningen och den populärhistoriska bokutgivningen – i sina val av perspektiv?[8]

Historikern Arne Jarrick sammanfattade 1998 den svenska historiografiska utvecklingen så här:

> Under den senaste tjugofemårsperioden har det skett en vändning först mot socialhistoriska och därefter mot kulturhistoriska problemområden, dock med ett bevarande av socialhistoriens fokus på vanligt folk. Parallellt har intresset förskjutits mot modernare tider. Den tematiska reorienteringen har rymt ett perspektivskifte: först i riktning mot och därefter bort från en materialistisk syn på historien. Troligen kan såväl vändningen mot och bort från den socialhistoriska som rörelsen mot samtidshistoriska problem förklaras med hänvisning till ideologiska förskjutningar i det svenska samhället.[9]

Frågan är alltså hur väl denna vetenskapliga karaktäristik stämmer in på den efterföljande populärhistoriska utgivningen? Hur populär har Klio blivit?[10]

1.2 Syfte och frågeställningar

Detta är en historiografisk undersökning vars syfte är att ta reda på hur den svenskspråkiga populärhistoriska utgivningen ser ut i Sverige. Jag har i undersökningen valt att avgränsa mig till åren 2003-2007, under vilka det utgavs ett relativt jämnt antal böcker.[11] Av uppenbara skäl har det inte varit möjligt att undersöka samtliga svenska förlags historiska utgivning under perioden. Urvalet har gjorts genom att inkludera de förlag som enbart har en historisk utgivning – nämligen Historiska Media, Signum och Atlantis – samt de stora förlagen Albert Bonniers

[7] Aronsson 1997, s. 6-7.
[8] Kjeldstadli, Knut: *Det förflutna är inte vad det en gång var.* Lund 2000, s. 71-72; Magnusson 1997, s. 36-37.
[9] Jarrick, Arne: *Historieforskningen inför framtiden. En återblick juni 1998.* I Qvarsell, Roger & Sandin, Bengt (red.): *Den mångfaldiga historien. Tio historiker om forskningen inför framtiden.* Lund 2000, s. 42.
[10] Det bör emellertid här påpekas att en inte oväsentlig del av den undersökta populärhistoriska utgivningen är översättningar av utländska skribenters texter – huvudsakligen från den anglosaxiska världen – författade i en delvis annorlunda vetenskaplig- respektive populärvetenskaplig historikermiljö. Historiografiskt torde emellertid inte Sverige – som Jarrick också påpekar – skilja ut sig nämnvärt från övriga västerländska länder.
[11] Bilaga 1.

Förlag, Natur & Kultur, Nordstedts Förlag, Prisma och Wahlström & Widstrand som alla har en stor historisk fackutgivning.[12] Utgivningen kommer att analyseras utifrån variablerna tema, rum, epok, förlag och format.

Mina frågeställningar är följande: Hur ser den populärhistoriska utgivningen ut i Sverige? Varför ser den ut som den gör? Hur skiljer sig de olika förlagen åt i denna utgivning? Hur förhåller sig den populärhistoriska utgivningen till sin vetenskapliga motsvarighet – det vill säga den historiska kunskap som produceras på universitetens historiska institutioner och som bara sällan når ut i bokhandeln och till den historieintresserade allmänheten?

Ytterst syftar undersökningen till att visa på hur den populära historieförmedlingen – i det här fallet bokutgivningen – bidrar till att forma vårt gemensamma historiemedvetande.

[12] När jag således nedan talar om ett eller samtliga förlags ”totala utgivning” så syftar jag på den del av förlagets utgivning som ingår i undersökningens historiska avgränsningar.

2. Metod

Syftet med denna undersökning är att kvantifiera och analysera den populärhistoriska utgivningen utifrån perspektiven tema, rum, epok, förlag och format. De tre första av dessa perspektiv har påverkats av de historiografiska tendenser som Arne Jarrick sammanfattningsvis har låtit skissera ovan. Denna historiografiska utveckling faller i sin tur givetvis tillbaka på en motsvarande vetenskapsteoretisk, vars motsättningar det inte här är nödvändigt att gå in närmare på. Den som söker en historiografisk rapport om hur exempelvis historiematerialismen, Annalesskolan, den historiska antropologin, hermeneutiken och kulturrelativismen kommer till uttryck inom dagens populärhistoriska utgivning kommer således att bli besviken.

Det metodologiska tillvägagångssättet för denna uppsats kan sägas vara uppdelat i fyra delar.[13] I det första momentet försöker jag hitta lämpliga sätt att kategorisera materialet. Det handlar då, dels, om att identifiera de ovan nämnda kategorierna (variablerna), och dels att i ett nästa steg bestämma vilka värden dessa kategorier ska ha. Slutligen bygger jag utifrån detta upp ett kodningsschema.

I det andra momentet börjar jag min materialinsamling och kodar analysobjekten utifrån det kodningsschema jag utverkat i föregående moment. Sammanlagt uppgår analysenheterna till 830 fall eller 5 års utgivning på de aktuella förlagen. I de fall jag inte lyckas kategorisera en analysenhet har jag redovisat dessa som kategorivärde övrigt. Jag börjar därefter bygga upp min databas genom att föra över de ifyllda kodningsschemana i statistikprogrammet SPSS.

I det tredje momentet börjar jag bearbeta den insamlade datan. Detta har jag gjort på tre olika sätt. Först (1) har vi den enklaste formen av variabelfrekvenser. Dessa har jag åskådliggjort, dels med hjälp av frekvenstabeller med absoluta och relativa frekvenser, dels med tårtdiagram. Nästa steg (2) har varit att samköra två olika variabler genom korstabeller. Genom dessa korstabeller har jag sedan kunnat utläsa hur olika värden på den förklarande x-variabeln varierar i y-led, exempelvis hur utgivningen tematiskt skiljer sig åt mellan de olika förlagen. Den sista (3) processformen är även den mellan två variabler i korstabellform men där jag också för in en tredje variabel genom att välja (select cases) vissa relevanta variabelvärden. Korstabellen gäller således inte alla 830 insamlade analysenheter utan är begränsade till någon specifik frågeställning där endast ett eller några variabelvärden på den tredje variabeln är av intresse. Vid varje statistisk bearbetning kommer det fortlöpande ges information om hur denna ska läsas.

Den fjärde och sista metoddelen utgörs av min tolkning av den statistiska bearbetningen. Då mina variabler uteslutande har varit kategorivariabler – alltså variabler på det som brukar benämnas nominalskalnivå[14] – har någon komplicerad statistisk bearbetning inte varit möjlig. Det har därför inte varit möjligt att resonera i termer av signifikanta resultat utan slutsatserna är baserade på sunt förnuft-resonemang. Jag har helt enkelt utifrån min förståelse försökt göra rimliga tolkningar och analyser, vilka förhoppningsvis får stöd av läsaren genom undersökningens transparanta genomförande.[15]

---

[13] Även om delarna i stort följer arbetsprocessens gång har del 1 och 2, samt del 3 och 4, stundtals påverkat varandra i båda riktningar. Exempelvis blev jag först tvungen att genomföra en pilotkategorisering av data för att testa kategoriseringarnas relevans.

[14] Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik, Wängnerud, Lena: *Metodpraktikan. Konsten att studera samhälle, individ och marknad.* Stockholm 2005, s. 370-372.

[15] Ett stort tack till Martin Bodensten för alla metodologiska diskussioner samt hjälp med SPSS.

Jag kommer nedan mer utförligt gå igenom de kategoriindelningar som ligger till grund för uppsatsen. [16]

2.1 Kategoriseringar

Om vi inleder med temakategorin så har den tilldelats följande underkategorier:

- Politisk historia. Här ingår exempelvis förvaltning, utrikespolitiska förvecklingar, partipolitik, statsmakten och nationalstatens uppkomst, författningshistoria och politiskt våld såsom till exempel revolutioner. Den politiska historien är ofta narrativ, händelse-, aktörs- och handlingsorienterad, med tydliga intressen liksom med någon form av maktperspektiv. För att möjliggöra en undersökning av hur stor del av den politiska historien som behandlar krig ur ett politiskt perspektiv – exempelvis Sveriges utrikespolitik under andra världskriget – är underkategorin dessutom ibland uppdelad i en politisk historia allmän och en politisk historia krig.
- Socialhistoria. Denna kategori fokuserar samhällets sociala strukturer och är således det tema som ligger närmast samhällsvetenskaperna. Här återfinns historia om olika folk- eller samhällsgrupper, inte sällan just sådana människor som vanligtvis inte har fått sin historia skriven inom ramen för den politiska historien, till exempel arbetare, barn, förbrytare, invandrare, etniska minoriteter med flera. Vanliga honnörsord är klass, ålder, kön, yrke, släkt, stånd osv. Här finner vi också vardagslivets historia, demografi, migration, arbetsliv, bostadsförhållanden och så vidare. Socialhistorien befinner sig alltså tämligen fjärran från händelsehistorien, här är det istället främst strukturerna som uppmärksammas.
- Ekonomisk historia. I denna kategori ryms böcker som behandlar produktionen av varor och tjänster genom historien, fördelningen av dessa liksom distributionen och konsumtionen. Gränsdragningarna till den socialhistoriska kategorin riskerar givetvis att bli svåra att göra, som exempel kan tas då konsumtionsmönstren säger någonting om levnadsstandarden eller då relationen mellan husbonde och tjänstefolk eller företagsledare och anställda sätts i fokus.
- Kultur-, idé- och lärdomshistoria, nedan förkortad kulturhistoria. Kultur är som bekant ett mångfasetterat begrepp och detta avspeglar sig i temat som rymmer en väldig bredd och perspektivrikedom. Här ingår således både finkultur och populärkultur – inte sällan med en dragning åt nostalgi – genom tiderna, men också sådan historia som fokuserar vårt medvetande; våra normer, känslor och föreställningsvärldar. Historikern Knut Kjeldstadli sammanfattar det undflyende begreppet som både ”beteendets meningsskapande sida och tingens symboliska sida”.[17] Här ingår således religionshistoria, mentalitetshistoria, psykohistoria och idéhistoria, både i sin äldre form som studier av de lärda vetenskaperna och ideologierna och i sin modernare motsvarighet som mer intresserar sig för folkliga föreställningar, känslor, symboler och så vidare. Detta gör att gränsdragningen till socialhistorien blir svår också här. Den kulturalistiska utvecklingen har ändå gjort att jag har låtit exempelvis historia om seder och bruk ingå här.

[16] Kategoriseringen av materialet faller huvudsakligen tillbaka på Peter Aronssons kategorier vilket möjliggör en om än grov jämförelse med 1990-talets svenska historiska avhandlingar.
[17] Kjeldstadli 2000, s. 87.

- Biografier. Här ingår även självbiografier. För att göra det möjligt att undersöka hur stor del av biografierna som behandlar män respektive kvinnor är denna underkategori dessutom uppdelad utifrån kön.
- Genushistoria. I denna underkategori ingår den mer traditionella kvinnohistorien men också de senaste decenniernas teoretiska utveckling som med ett konstruktivistiskt perspektiv studerar hur både det kvinnliga och det manliga könet konstrueras, upprätthålls och förändras, främst utifrån ett socialt handlande. Gränsdragningsproblemen, återigen vad gäller socialhistoria, är uppenbara – kvinnohistoria började inom ramen för socialhistoria med fokus på levnadsvillkoren, arbetsdelningen i hushållet och reproduktionen.
- Militärhistoria. Här ingår traditionell krigshistoria, folkmord och förintelsen, liksom biografier som särskilt intresserar sig för den krigiska sidan av exempelvis en militärs eller politikers liv, till exempel Erik Carlssons *Gustaf V och andra världskriget*.[18] I den mån militärhistorien rymmer socialhistoriska, kulturhistoriska eller genushistoriska perspektiv – vilket alls inte är ovanligt inom modern militärhistoria – har dessa böcker ändå förts in under den militärhistoriska underkategorin. Följden av detta kan bli att ämnen som exempelvis socialhistoria tillmäts ett missvisande litet utrymme i utgivningen. Min avsikt har emellertid främst varit att visa på utgivningens populära tematiska profil, snarare än på dess traditionella inomvetenskapliga tematiska hemhörighet.
- Allmän historia. Här ryms olika slags synteser, exempelvis försök att skriva ett lands historia, ett folks historia, en särskild epoks historia eller rent av hela världens historia.
- Historiografi, historisk vetenskapsteori och metod, historiefilosofi, framöver förkortad historiografi.
- Flera teman. Här ingår sådana böcker som inte har gått att kategorisera eftersom de rymmer två eller fler underkategorier.
- Övrigt. Utifrån tema okategoriserbara böcker.

Avgränsningarna har som synes gjorts tämligen vida – allt för att rymma en så stor del av den historieanknytna utgivningen som möjligt och på så sätt visa på den verkliga bredden i utgivningen. Följande teman har emellertid inte inkluderats i undersökningen; arkeologi från förhistorisk tid, metodhandböcker för släktforskning samt biografier respektive självbiografier om nu levande personer.

Undersökningens andra kategori är rummet och dess underkategorier är som följer:

- Sverige. Underkategorin är dessutom uppdelad så att den ibland skiljer på svensk lokal- och/eller regionalhistoria – som alltså studerar ett speciellt lokalsamhälle eller ett speciellt fenomen i ett sådant – svensk historia allmän – här ryms också Finland fram t.o.m. 1809 om inte temat är explicit finskt – samt Sveriges utrikes förbindelser.
- Norden. Här ryms böcker om dansk, norsk, isländsk och finsk historia, samt i de fall då titeln har ett explicit nordiska perspektiv också svensk historia.
- Europa. Den europeiska historien, till vilken här Ryssland räknas, är ibland också uppdelad i en del för Europas historia allmän och en för Europas historia utrikes förbindelser.
- Nordamerika. Det samma gäller för Nordamerikas historia – en del avser kontinentens allmänna historia och en del berör dess utrikes förbindelser.
- Västerlandet. Här ingår europeisk, nordamerikansk och australiensisk historia. Detta är en särskilt för kulturhistorien viktig kategori då här ingår exempelvis det västerländska

[18] Carlsson, Erik: *Gustaf V och andra världskriget*. Lund 2006.

kulturarvet och idéhistorien. Också här gäller att underkategorin ibland är uppdelad i en del allmän historia och en del utrikes förbindelser.
- Mellanöstern. Hit räknas böcker som behandlar historia för det område som idag omfattar Arabvärlden, Iran, Pakistan, Israel, Centralasien och Turkiet.
- Övriga världen.
- Global historia. Här ingår försöken att skriva världshistoria, att jämföra hela kontinenter eller civilisationer men också mer tematiskt specifika studier som exempelvis Dick Harrisons *Slaveri: en världshistoria om ofrihet*.[19]
- Övrigt. Utifrån ett rumsligt perspektiv okategoriserbara böcker, detta gäller inte minst en hel del kulturhistoria vars rum antingen inte har framgått eller som helt har saknat ett sådant. Här ingår också de böcker som rymmer flera olika rumsliga perspektiv.

Undersökningens tredje kategori är epok eller tid och underkategorierna är följande:

- Forntiden och/eller antiken. Här ryms exempelvis de gamla flodkulturerna samt den klassiska, hellenistiska och romerska antiken fram till Västroms fall år 476.
- Forntiden<. Hit räknas de böcker som behandlar ovanstående tid men som också fortsätter framåt i kronologin.
- Medeltiden. Med medeltiden avses här den del av folkvandringstiden som vanligtvis kategoriseras som tidig medeltid fram till och med år 1000, högmedeltiden cirka 1000-1350, samt senmedeltiden cirka 1350-1500. Detta innebär således att exempelvis vikingatiden hör hemma här liksom den egentliga renässansen.
- Medeltiden<.
- 1500-1800. Denna epok – som också ibland kallas för tidigmodern tid – är dessutom uppdelad så att det går att urskilja hur stor del av utgivningen – då med fokus på ett svenskt rum – som uppehåller sig mellan åren 1620-1720, det vill säga den svenska stormaktstiden.
- 1500<.
- 1800-talet.
- 1800<.
- 1900-talet. Denna kategori är också uppdelad så att det går att utläsa hur stor del av utgivningen som behandlar åren 1900-1939, 1939-1945 – det vill säga andra världskriget – 1945-1989 – med vilket här avser det kalla kriget – samt 1900< respektive 1945<.
- Övrigt. Utifrån ett tidsperspektiv okategoriserbara böcker.

Epokindelningen är som synes synnerligen eurocentrisk, om än inte specifikt svensk (de svenska historiska märkesåren 1521, 1809, 1917 och så vidare ligger alltså inte till grund för kronologin) – vilket mot bakgrunden av att vi uppehåller oss vid en västerländsk, europeisk och svensk tematik vilken måste förmodas vara just eurocentrisk, får anses som berättigat. Följande epoker har inte inkluderats i undersökningen; förhistoria – det vill säga sådan förflutenhet som inte har lämnat efter sig några skrivna källor – samt verklig nutidshistoria, exempelvis sådan om Tsunamikatastrofen eller terrorattackerna i USA 11/9 2001.

Följande förlag ingår i undersökningen:

- Historiska Media.

[19] Harrison, Dick: *Slaveri: en världshistoria om ofrihet. Forntiden till renässansen.* Lund 2006; Harrison, Dick: *Slaveri: en världshistoria om ofrihet. 1500 till 1800.* Lund 2007; Harrison, Dick: *Slaveri: en världshistoria om ofrihet. 1800 till nutid.* Lund 2008.

- Natur & Kultur.
- Nordstedts Förlag.
- Prisma.
- Ljudböcker samt pocketböcker från Nordstedts Förlag och Prisma. Då de båda förlagen ovan ingår i Nordstedts förlagsgrupp har de gemensamma förlag för ljudböcker respektive pocketböcker.
- Albert Bonniers Förlag.
- Wahlström & Widstrand.
- Atlantis och Signum. Sedan 2002 ingår Signum i Atlantis förlagsgrupp vilket gör att det inte alltid går att skilja de båda förlagens utgivning åt – de är därför här sammanslagna.

Flera av förlagen ovan har dessutom akademiska inprints – så exempelvis Nordstedts Akademiska eller Historiska Medias Nordic Academic Press – vilka jag här har valt att inte inkludera i undersökningen eftersom de ligger utanför den populärvetenskapliga utgivningen och främst publicerar akademiska avhandlingar.

Böckerna har efter format delats in i följande underkategorier:

- Inbundna.
- Kartonnage.
- Pocket.
- Storpocket.
- Ljudböcker.
- Övriga format. Här ingår också inbundna nyutgåvor.

Syftet med att undersöka utgivningen utifrån dess olika format är ett försök att – i frånvaron av försäljningsstatistik, upplagor säger i det här fallet ganska lite – få ett grepp om respektive temas, rums och epoks popularitet, något som torde återspeglas tämligen väl i det antal format som respektive bok ges ut i.

3. Analys

3.1 Tema

För att inleda analysen med det tematiska perspektivet, så är tre sådana teman – kulturhistoria, biografier och militärhistoria – som tillsammans dominerar utgivningen till inte mindre än 73% (N=830). Bortser vi från de böcker som inte har gått att kategorisera tematiskt uppgår samtliga övriga teman till bara 21,2% av utgivningen (N=830). Dessa är följande: 7,2% allmän historia, 7% politisk historia, 4,8% flera teman, 1% genushistoria, 0,7% ekonomisk historia, 0,5% historiografi samt 0% socialhistoria (N=830).[20]

Figur 1. Total relativ utgivning (N=830) fördelad på tema.

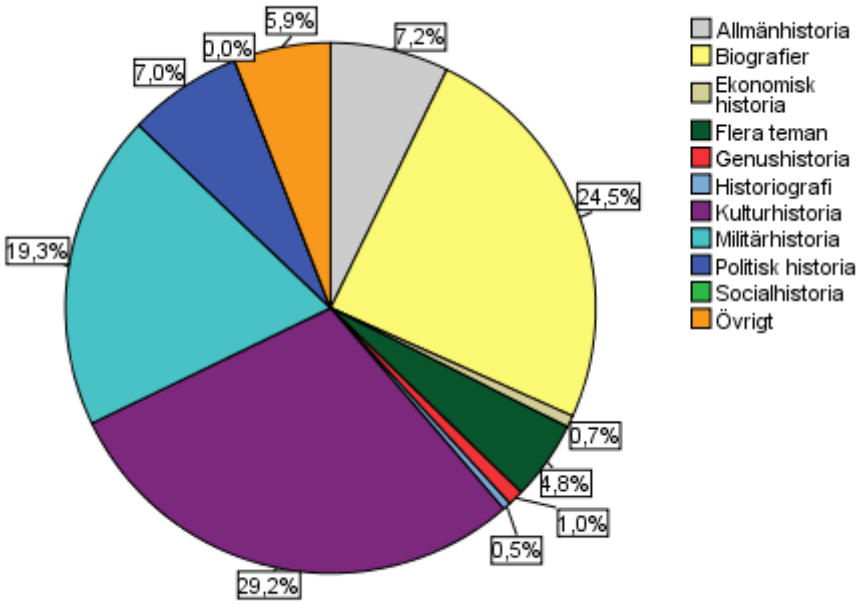

Kontrasten till den historievetenskapliga forskningen är mycket stor. Under perioden 1990-96 var exempelvis politisk historia föremål för inte mindre än hälften av alla svenska historiska avhandlingars tematiska intresse. Och avhandlingarna stod då – liksom de fortfarande gör – för den stora merparten av svensk historieforskning. En tänkbar delförklaring till differensen mellan den populärhistoriska synbara oviljan att skriva politisk historia och dess mycket starka inomvetenskapliga ställning – åtminstone under 1990-talet – kan vara det kulturalistiska genomslaget under senare år, vilket sannolikt har medfört att en del av den politiska historien ovan har kategoriserats som kulturhistoria eller historia med flera teman. Den låga andelen politisk historia är alltså synnerligen förvånande, både mot bakgrund av tematsinomvetenskapliga renässans sedan 1980-talet, liksom mot bakgrund av föreställningen att populärhistoria i första hand intresserar sig för storpolitik, nationer och statsmakt.[21]

[20] Figur 1.
[21] Aronsson 1997, s. 29-32, 58; Kjeldstadli 2000, s. 79-80.

Ett annat förhållande som förvånar är den totala frånvaron av det specifikt socialhistoriska temat i den populärhistoriska utgivningen. Till viss del kan detta kanske ses som ett resultat av de tidigare nämnda svårigheterna att kategorisera temat. Oaktat denna metodologiska problematik är det uppenbart att renodlat populära socialhistoriska böcker inte ges ut idag. Särskilt tydligt blir detta i jämförelse med den historievetenskapliga forskningen 1990-96. Temat var i och för sig redan då på tillbakagång – förvisso från tidigare mycket höga andelar, särskilt under 1970-talet – men stod likväl för inte mindre än 30% av de vetenskapliga avhandlingarna. En liknande kontrast råder mellan det ekonomiska perspektivet bland de populärhistoriska böckerna och det ekonomiska perspektivet bland historievetenskapen, där nära var fjärde historisk avhandling de senaste åren har avlagts vid någon av landets ekonomihistoriska universitetsinstitutioner. Även om historiematerialismen och det socialhistoriska perspektivet sedan 1980-talet har trängts tillbaka inom historievetenskapen, och ersatts av ett allt mer dominant kulturalistiskt och kulturkonstruktivistiskt perspektiv, är detta således ingenting mot den kräftgång som det ekonomiska temat uppvisar i den populärhistoriska utgivningen. Detta är sannolikt samma vändning mot det kulturalistiska perspektivet som vi kan se runt om i samhället i övrigt. Problem vad gäller integration och invandring ges till exempel allt oftare en kulturell förklaring. Samma förklaringsmodell appliceras också på olika konflikter runt om i världen, jag tänker då framförallt på de så kallade civilisationernas kamp eller kriget mot terrorismen. Detta kan förvisso samtidigt tyckas både märkligt och motsägelsefullt givet ekonomismens fullständiga dominans över den samhälleliga politiska världsbeskrivningen där, som Peter Aronsson påpekar ”Räntelägen och börskurser rapporteras som recensioner, facit, på hur politiker skött sig – inte tvärtom.”[22]

3.1.1 Kulturhistoria

Kulturhistoria – som många både har efterlyst och förutspått ett allt större utrymme[23] – står för inte mindre än 29,2% av utgivningen (N=830) vilket således gör temat till det vanligaste i utgivningen.[24] Denna tematiska andel står – som framgått ovan – helt i samklang med historievetenskapens utveckling. Redan under perioden 1990-96 stod detta tema för drygt 10% av avhandlingarna och allt tyder på att denna siffra har stigit avsevärt sedan dess.[25]

3.1.2 Biografier

De historiska biografierna svarar för inte mindre än 24,4% av utgivningen (N=830).[26] Således tycks den sedan länge annonserade – och efterlängtade – genren nu definitivt vara här för att stanna. Åtminstone sedan det tidiga 1990-talet eller sena 80-talet, beroende på om man frågar Göran Rystad eller Arne Jarrick, har biografin, efter ett mycket långt uppehåll, börjat återvända bland den historiska bokproduktionen, åtminstone om man avser biografier författade av fackhistoriker. Detta är en genre som det förvisso alltid har funnits ett stort intresse av bland den historieintresserade allmänheten men som tidigare ändå har varit mycket ovanlig, säkerligen som en följd av strukturalismens respektive den källkritiska skolans vetenskapliga dominans. När vi nu ser aktörens återkomst inom historievetenskapen samtidigt som historiematerialismens tröga strukturer alltmer tvingas stryka på foten tycks alltså även den vetenskapligt författade biografin vara på väg tillbaka. Det bör dock påpekas att biografin fortfarande tycks vara

[22] Aronsson 1997, s. 56, 12; Jarrick 2000, s. 32-35.
[23] Westlund 2006:4 (a); Westlund, Johanna: *Spännande öden kryddar läsarens liv.* Svensk Bokhandel 2006:4 (b).
[24] Figur 1.
[25] Aaronson 1997, s. 11-13, 29-32; Magnusson 1997, s. 30-31.
[26] Figur 1.

synnerligen ovanlig som föremål för avhandlingsämne. Biografins renässans i Europa under 1990-talet – vissa har till och med talat om ”a biography industry” – tycks alltså till sist ha fått sin motsvarighet också i Sverige.[27]

Vad som kan vara värt att notera – om än kanske inte förvåna – är att av de populärhistoriska biografierna i undersökningen så är 70,9% biografier över män, respektive 29,1% över kvinnor (N=203).[28] Om vi dessutom väljer att bortse från extremvärdet Albert Bonniers – som tydligt bryter mot den manliga trenden och istället porträttera kvinnor i inte mindre än 61,1% av fallen (N=36) – så uppgår de manliga biografierna till hela 77,8% (N=167).[29] Extremen Albert Bonniers kan dessutom jämföras med sina båda motpoler Historiska Media – 83,3% manliga och 16,7% kvinnliga biografier (N=48) – och Atlantis och Signum – 84% manliga och 16% kvinnliga biografier (N=50).[30] Historiska Medias manliga dominans kan delvis förklaras av deras stora andel militärhistoria – 37,7% – samt deras satsning på biografier om svenska regenter, men hur förklaras egentligen Atlantis och Signums manliga dominans, två förlag som till mycket stor del domineras av sin kulturhistoriska profil?[31]

3.1.3 Militärhistoria

Det tredje dominanta temat är militärhistoria – 19,3% av utgivningen utgörs av militärhistoria (N=830).[32] Det krigiska perspektivet är dessutom föremål för tämligen många böcker som i undersökningen har kategoriserats som politisk historia respektive biografier. Intresset för militärhistoria tycks med andra ord vara mycket stort bland den historieläsande allmänheten, eller inom förlagen beroende på vilken av dessa båda aktörer som man uppfattar som drivande i processen.

Den stora militärhistoriska utgivningen står emellertid inte alls i proportion till det vetenskapliga intresset. Det bör dock påpekas att militärhistoria, då oftast med en social- och/eller kulturhistorisk profil, återigen har blivit av historievetenskapligt intresse och varit föremål för ett ökat antal studier allt sedan 1990-talet.[33] En inte oväsentlig del av den populära militärhistoriska utgivningen utgörs mycket riktigt också av dessa båda teman – där också genushistoria, med fokus på maskulinitetsforskningen, ingår. Ofta ingår dessa teman som en integrerad del av framställningen men lika ofta är de mer explicit framträdande som i exempelvis Gerard J. DeGroots kulturhistoriska *Bomben: ett liv*[34] eller Sture Nilssons *Fest i fält: menyer från krigshistoriens skådeplatser*.[35] Majoriteten av de militärhistoriska böckerna är emellertid ändå otvetydigt traditionellt militärhistoriska, där den storsäljande Anthony Beevor och hans böcker om andra världskriget kan ses som genretypiska.

Skillnaden är emellertid – vad gäller det militärhistoriska temat – mycket stor mellan den svenska och den ickesvenska utgivningen. Av den svenska utgivningen är bara 6,2% (N=336) militärhistoria att jämföra med exempelvis 33% för den europeiska historieutgivningen (N=294). Också om vi inkluderar den politiska historien med inriktning krig så stiger den del av

[27] Aronsson 1997, s. 29-32; Björkman, Börje: *Perspektiv, roller och identiteter. Om den biografiska konstruktionen av ett liv.* Historisk tidskrift 1997:1, s. 67-71; Harrison 2000, s. 113-114.
[28] Bilaga 2.
[29] Bilaga 3.
[30] Bilaga 2.
[31] Bilaga 4.
[32] Figur 1.
[33] Harrison 2000, s. 12-14; Villstrand, Nils Erik: *Gamla och nya krig. Gammal och ny militärhistoria.* Historisk tidskrift 2008:3; Åselius, Gunnar: *Nya frågor för militärhistorikerna. Ett debattinlägg i Hans Delbrücks anda*. Historisk tidskrift 2008:3.
[34] DeGroot, Gerard J.: *Bomben: ett liv.* Stockholm 2006.
[35] Nilsson, Sture: *Fest i fält: menyer från krigshistoriens skådeplatser*. Stockholm 2002.

utgivningen som fokuserar det militära temat bara till 8% av den svenska utgivningen (N=336).[36] Lika förvånande är att av all svensk militärhistoria uppehåller sig bara 28,6%, eller 6 enskilda böcker, vid tiden för den svenska Stormaktstiden (N=21).[37] Föreställningen om att svensk historia i allmänhet och dess populariserade del i synnerhet främst utgörs av dess kungar och krig – och då i synnerhet de som tillhör denna storsvenska epok – stämmer således åtminstone inte i sitt senare led. Förklaringen torde vara att av all militärhistoria uppehåller sig inte mindre än 48,2% vid tiden för andra världskriget (N=160) – ett krig som Sverige inte var inblandat i. Faktum är att de militärhistoriska böckerna om andra världskriget uppgår till inte mindre än 9,3% av den totala historiska utgivningen, vilket i sin tur gör den militärhistoriska siffran 19,3% något missvisande (N=830) varför vi ska återvända till detta problem längre fram. Kontrasten till första världskriget är som väntat stor – bara 7,5% av den militärhistoriska utgivningen berör epoken 1900-39 där detta krig ingår (N=160). Vad som kanske kan ses som mer förvånande är att det kalla kriget – här kategoriserat under militärhistoria epoken 1945-89 – tvärtemot vad som länge har förutspåtts inte ges något utrymme i utgivningen – totalt utgavs bara 3 böcker om detta ämne.[38]

3.2 Rum

Rumsperspektivet i utgivningen präglas helt av det svenska respektive det europeiska ämnesområdet. 40,5% av utgivningen uppehåller sig vid svensk historia, 44,5% vid nordisk (inkl. Sverige), 76% vid europeisk (inkl. Sverige och Norden), 84,1% vid västerländsk och 4,6% vid historia om den övriga världen (N=830).[39]

Denna fördelning gäller också i stort för de tre viktigaste teman – biografier, militärhistoria och kulturhistoria. 52,2% av biografierna handlar om svenskar, 93,6% om européer, 95,1% om västerlänningar men bara 3,4% om människor från den övriga världen (N=203). Inom temat kulturhistoria uppehåller sig 45,9% vid svensk kulturhistoria, 65,3% vid europeisk, 78,9% vid västerländsk och 5% vid kulturhistoria från den övriga världen (N=242). Motsvarande siffror för militärhistoria är: 13,1% svensk militärhistoria, 73,7% europisk, 83,1% västerländsk, respektive 3,1% från övriga världen (N=160).[40]

[36] Bilaga 5.
[37] Bilaga 6.
[38] Bilaga 7.
[39] Figur 2.
[40] Bilaga 8.

Figur 2. Total relativ utgivning (N=830) fördelad på rum.

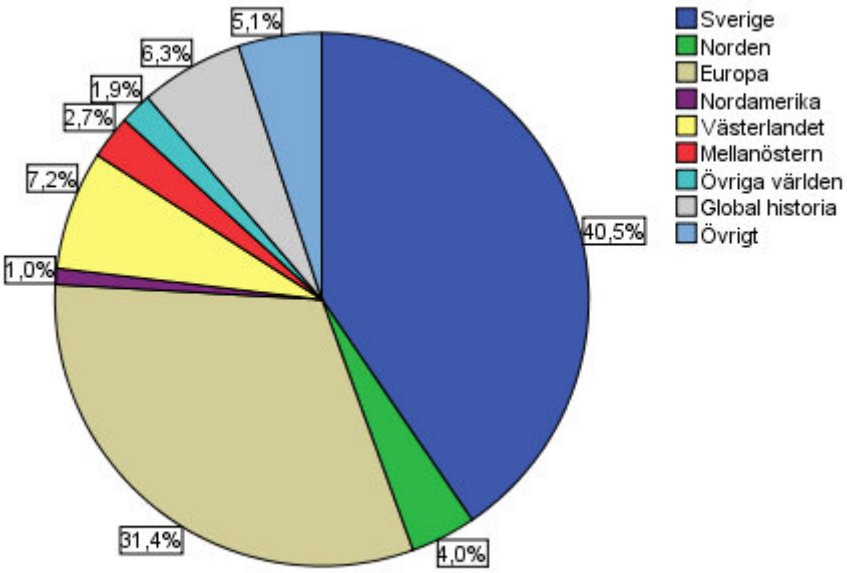

3.2.1 Svensk historia

Av den totala utgivningen uppehåller sig alltså 40,5% vid svensk historia (N=830)[41], vilken är fördelad tämligen lika mellan Äldre< – 53,3% – och Modern – 44% – historia (N=336).[42] Temafördelningen liknar den totala utgivningen frånsett den ovan noterade relativt lägre andelen militärhistoria.[43] Detta är också sannolikt förklaringen till att andelen svensk historia bara uppgår till 31,1% av utgivningens senare format (N=219).[44] De viktigaste teman vad gäller svensk historia är följande: 33% kulturhistoria, 31,5% biografier, 9,2% allmänhistoria, 7,5% politisk historia, 6,2% militärhistoria (N=336).[45]

Trots ett omvittnat stort lokalhistoriskt intresse bland den historieintresserade allmänheten har bara ca 10% av den svenskcentrerade utgivningen detta rumsliga lokalperspektiv (N=336).[46] Detta ska ses i ljuset av att cirka 20% av hela den historievetenskapliga bokproduktionen har ett lokalt eller regionalt svenska perspektiv.[47] Också historievetenskapligt är valet av rum oftast svenskt, och utrikes ämnen tycks också förbli undantag – åren 1990-96 hade exempelvis drygt 80% av de svenska historieavhandlingarna denna nationella avgränsning.[48]

[41] Figur 2.
[42] Bilaga 9.
[43] Bilaga 5.
[44] Bilaga 10.
[45] Bilaga 5.
[46] Bilaga 11.
[47] Aronsson 1997, s. 36; Linderborg 2005, s. 41-42. Denna är emellertid en högst problematisk siffra då den först och främst inte avser lokal- och/eller regionalhistoria utan undersökningar som av metodologiska skäl är *förlagda* till en lokalnivå men som egentligen intresserar sig för en nationell eller internationell arena.
[48] Aronsson 1997, s. 19-25, 34-36; Jarrick 2000, s. 37.

3.2.2 Eurocentrisk historia

Utgivningens etnocentriska rumsperspektiv präglas alltså förutom av det svenska rumsperspektivet av det europeiska – 76% – (N=830) varför benämningen eurocentrism kanske är mer lämplig.[49] Det europeiska rumsperspektivet (exkl. Sverige) liknar i allt väsentligt det svenska. 39,8% uppehåller sig vid Äldre historia< och 58,5% vid Modern historia (N=294).[50] Den europeiska temafördelningen – också här med Sverige borträknat – fördelas till 33% över militärhistoria, 16% kulturhistoria, 28,6% biografier, 6,5% politisk historia och 6,1% allmänhistoria (N=294).[51]

Utgivningen uppvisar ett påfallande ointresse för de nordiska grannländerna och det explicit nordiska perspektivet – bara 4% av den totala utgivningen har ett specifikt nordiskt rumsligt perspektiv (N=830).[52] Lika förvånande är att det bara har utgivits 8 enskilda böcker om Nordamerika. Fyra av dessa, eller 7,1% (N=56), behandlar efterkrigstiden, en andel som mot bakgrund av USA:s globala dominans under denna epok måste anses som anmärkningsvärt lågt.[53] Det samma gäller för det globala rumsperspektivet. Trots globaliseringstemats aktualitet har bara 6,3% av böckerna ett sådant rumsperspektiv (N=830).[54] Just global historia är annars ett rumsligt perspektiv som – givet det ofta påpekade behovet av synteser – kunde förväntats ha varit betydligt vanligare förekommande. Den fjärde och avslutande rumsliga iakttagelsen gäller Mellanöstern som trots sin stora mediala exponering bara är av rumsligt intresse bland utgivningen i 2,7% av fallen (N=830).[55] Dessa böcker präglas i sin tur så gott som fullständigt av den antika epoken och det kulturhistoriska temat – eller med andra ord, av att området är hemvist för de tre monoteistiska världsreligionerna. Efterkrigstidens intresse för Mellanöstern – vilken kan förväntas rymma exempelvis konflikten mellan Israel och Palestina samt kriget mot terrorismen – uppgår inte till mer än 3 böcker (N=22)![56] Ointresset för dessa fyra rumsliga perspektiv – Norden, Nordamerika, det globala perspektivet samt Mellanöstern – ska dock ses mot bakgrund av det närmast totala ointresset för historia från de områden som här har kategoriserats som den övriga världen, det vill säga Syd- och Centralamerika samt Afrika och Asien frånräknat de områden som har inkluderats i kategorin Mellanöstern.

3.3 Epok

Den rumsliga etnocentrismen har sin motsvarighet i det fokus som finns på den tid som ligger närmast vår egen: 47,3% av den totala utgivningen behandlar Äldre historia< – det vill säga den tid som föregår år 1800 – och 47,8% Modern historia (N=830).[57] Inte mindre än 34% av utgivningen uppehåller sig exklusivt vid 1900-talet.[58] Om vi bara räknar de senare formaten stiger denna siffra till 42% (N=219).[59] Märkväl att det moderna genomslaget egentligen är ännu mycket större då kategorin Äldre historia< också rymmer de böcker med de långa tidsperspektiven, vilka i sin tur ofta har en kraftig slagsida mot 1900-talet. Så är exempelvis

[49] Bilaga 11.
[50] Bilaga 9.
[51] Bilaga 5.
[52] Figur 2.
[53] Bilaga 12.
[54] Figur 2.
[55] Figur 2.
[56] Bilaga 13.
[57] Bilaga 14.
[58] Figur 3.
[59] Bilaga 15.

tveklöst fallet inom temat kulturhistoria där 61,6% av böckerna ingår i kategorin Äldre historia< (N=242).[60] Bland dessa böcker är det mycket vanligt att en kulturhistorisk exposé förvisso börjar i äldre tid men ändå huvudsakligen uppehåller sig i betydligt mer modern tid. Utgivningen skulle således – i analogi till den eurocentriska utgivningen – kunna benämnas som epokcentrisk. Detta blir alltså särskilt tydligt om vi väljer att bortse från de epoköverskridande kategorierna. Av den totala utgivningen uppgår då bara forntiden/antiken till 6,1%, medeltiden till 6,3% och epoken 1500-1800 (inkl. 1620-1720) till 12,3% (N=830).[61] Särskilt förvånande är det endast ringa intresset för medeltiden som inte alls står i paritet med den stora medeltidsvurmen som kommer till uttryck inom exempelvis fantasygenren och medeltidslajvandet. Huruvida detta beror på att det anses som mer lockande att svinga latexsvärd och lyssna till luta än att läsa om epoken eller om det är förlagen som har svårt att hitta goda populärhistoriska manus är givetvis svårt att veta.

Figur 3. Total relativ utgivning (N=830) fördelad på epok.

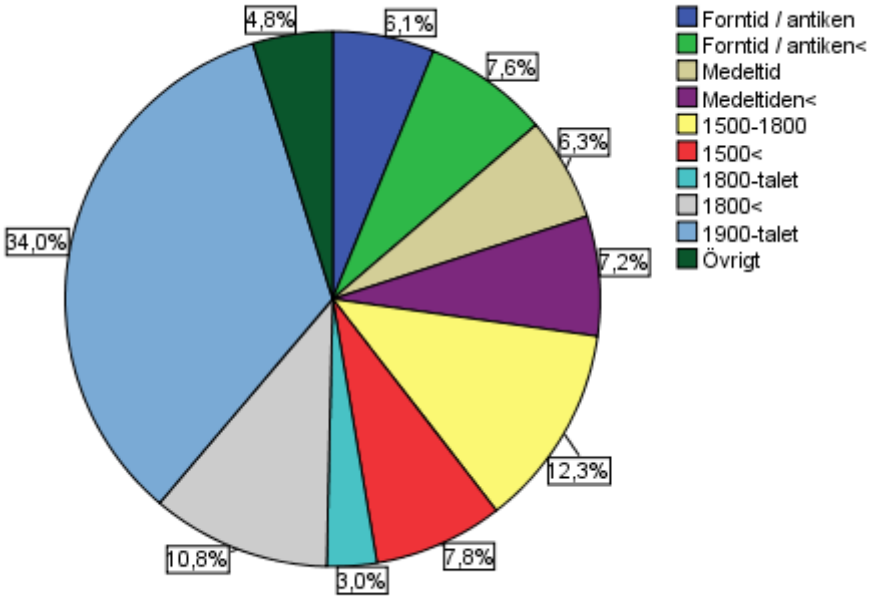

Epokfördelningen för de tre viktigaste teman ser ut som följer: Inom temat biografier uppehåller sig 37,9% vid Äldre historia< och 62,1% vid Modern historia (N=203). 30% av militärhistorien är Äldre historia< medan 68,8% är modern (N=160). Inom temat politisk historia uppehåller sig 48,4% vid Äldre historia< och 51,6% vid Modern historia (N=58).[62]

Intressant är emellertid att detta epokcentristiska mönster inte tycks gälla för epoken efter andra världskriget – endast 6,7% av utgivningen uppehåller sig vid denna närliggande tid (N=830).[63] Detta är i sin tur ett fenomen som har sin direkta motsvarighet i den svenska historikermiljön där samtidsorienteringen är påfallande. 1990-1996 hade bara en tredjedel av

[60] Bilaga 14.
[61] Figur 3. Detta kan för övrigt tolkas som att viljan att skriva historiska synteser och de långa linjernas historia är betydligt mycket större bland de populärhistoriska skribenterna än bland fackhistorikerna – vilka ofta talar om nyttan och behovet av detta men desto mer sällan faktiskt tar sig verket an.
[62] Bilaga 14.
[63] Bilaga 15.

avhandlingarna en tidsavgränsning före perioden år 1800, medan 1800- och 1900-talen hade cirka en tredjedel vardera. Däremot lämnades efterkrigstidens historia i huvudsak till statsvetare och sociologer. Historiografiskt så är det framför allt medeltiden som under 1900-talet har fått ge utrymme för avhandlingar med ett mer modernt fokus. Arne Jarrick tolkar detta utifrån en vidare ideologisk förändrig i samhället under 1970-talet som inte bara innebar en vändning mot modernare tider, socialhistoria och materialism utan också en tendens att politisera såväl historien som historikerns uppgift.[64]

3.4 Förlag

Den totala utgivningen fördelad på förlag ser ut på följande sätt: Historiska Media 28,4%, Atlantis 17,6%, Prisma 12,5%, Albert Bonniers 11,8%, Natur & Kultur 9,2%, Nordstedts 8,7%, Wahlström & Widstrand 8,1% (N=830).[65]

Figur 4. Total absolut och relativ utgivning (N=830) fördelad på förlag.

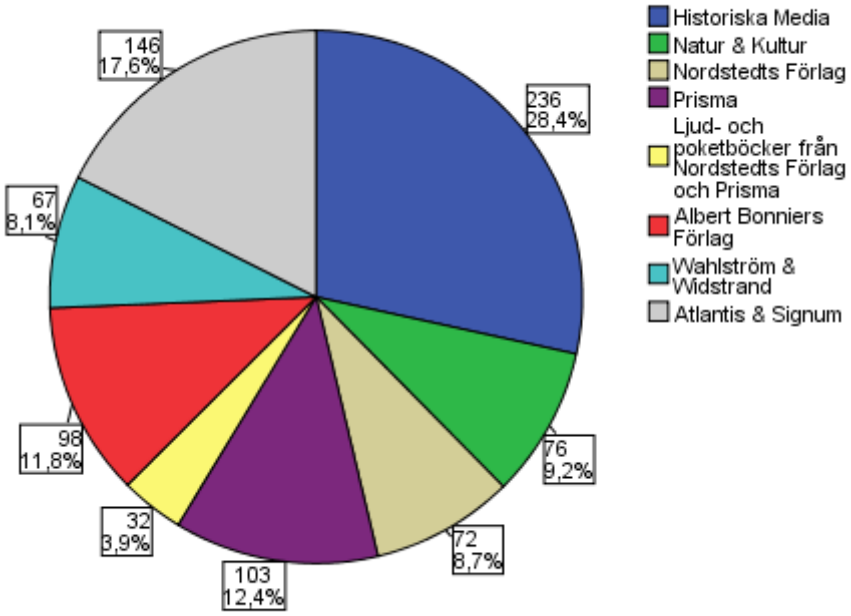

Vi ska nu titta närmare på hur förlagen skiljer sig åt i sin populärhistoriska utgivning. Vad gäller tema kan sägas att Natur & Kultur utmärker sig genom att ha en markant större kulturhistorisk utgivning jämfört med övriga förlag – 50% – samt en mycket liten biografisk utgivning – 5,3% (N=76). Atlantis och Signum har i sin tur en mycket liten militärhistorisk utgivning – 3,4% (N=146). Detta i motsats till Historiska Media som har en relativt större andel militärhistoria än övriga förlag – 37,7% – och en motsvarande mindre andel kulturhistoria – 18,2% (N=236).[66] Könsaspekten beträffande de olika förlagens biografiska utgivning har vi redan berört.

[64] Aronsson 1997, s. 19-25, 32-34; Jarrick 2000, s. 40-41. ”Det måste ha tett sig mer obekvämt och pedagogiskt svårare att verka som till exempel radikal medeltidshistoriker.”
[65] Figur 4.
[66] Bilaga 4.

Utifrån rumsperspektivet utmärker sig Atlantis och Signum något genom att ha en betydligt större del svenskcentrerad utgivning – 58,9% – än övriga förlag samt mycket lite icke-västerländsk historia (N=146). Samtliga förlag uppvisar dock en i grunden liknande etnocentrisk utgivning. Nordstedts är det förlag som är minst etnocentriskt. Likväl är andelen svensk historia 29,2% och andelen av utgivningen som behandlar historia från kategorin Övriga världen stannar på blygsamma 9,7% (N=72).[67]

Skillnaderna vad gäller tidsperspektivet är på ett liknande sätt blygsamma. Natur & Kultur har en relativt större andel Äldre historisk< utgivning – 61,8% (N=76) – medan Albert Bonniers och Nordstedt tvärtom har en större andel Modern historisk utgivning, nämligen 60,2% (N=98) respektive 65,3% (N=72).[68]

De centrala trenderna i undersökningen är således i huvudsak gemensamma för samliga förlag – etno- och epokcentrismen med Sverige respektive 1900-talet som helt dominanta positioner samt de tre teman biografier, kulturhistoria och militärhistoria som helt överlägsna samtliga övriga teman.

3.5 Format

Av den totala utgivningen böcker är 72,5% inbundna, 14,3% pocket, 7,1% kartonnage, 2,5% storpocket, 2,4% ljudböcker och 1,1% övriga.[69]

Figur 5. Total relativ utgivning (N=830) fördelad på format.

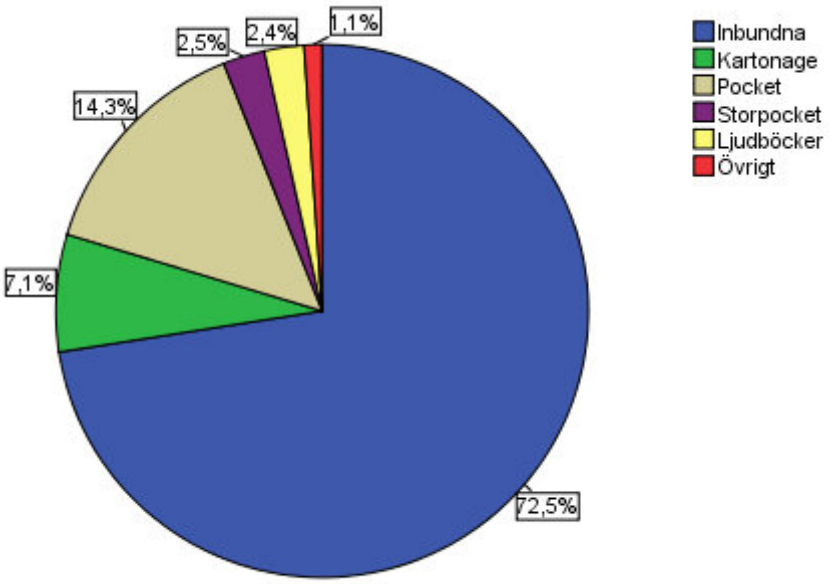

De enda verkliga skillnaderna mellan de inbundna böckerna och de i senare format – med vilka här avses de format som böckerna eventuellt ges ut i efter det att de först har getts ut som inbundna och som jag har tolkat som en indikator på vilka böcker som förlagen satsar på och

[67] Bilaga 16.
[68] Bilaga 17.
[69] Figur 5.

vilka som säljer bra – är att temat militärhistoria är betydligt vanligare bland de senare formaten jämfört med temat kulturhistoria,[70] att europeisk historia är vanligare än svensk[71] och att perioden 1939-45 är vanligare förekommande än övriga tidsepoker.[72] Dessa skillnader går således att förklara genom att böcker om europeisk militärhistoria under andra världskriget är kraftigt överrepresenterade bland de senare formaten. Inte mindre än 17,8% av alla böcker utgivna i ett sent format är militärhistoria under epoken andra världskriget (N=219)![73]

[70] Bilaga 18. Värt att notera är att huruvida biografierna ges ut i senare format eller ej inte är beroende på om de porträtterar män eller kvinnor.
[71] Bilaga 19.
[72] Bilaga 15.
[73] Bilaga 20.

4. Sammanfattning

Denna uppsats har – utifrån variablerna tema, rum, epok, förlag och format – undersökt den svenskspråkiga populärhistoriska utgivningen i Sverige under åren 2003-2007. Ett viktigt syfte med undersökningen har varit att historiografiskt jämföra denna populärvetenskapliga historieutgivning med sin fackhistoriska motsvarighet för att på så sätt bättre förstå hur det svenska historiemedvetandet idag skapas.

Undersökningen visar på en påtaglig konformism i utgivningen. Det är lätt att instämma i Sverker Sörlins konstaterande att utgivningen är bred samtidigt som den också är smal.[74] Utgivningen rymmer många perspektiv men dessa är påfallande ofta tämligen snäva och vissa ämnen, händelser och personer reproduceras i ständigt nya former i ett närmast cykliskt förlopp. Denna beskrivning gäller framförallt för det militärhistoriska temat och för biografigenren. Såväl förlag som författare tycks snegla på varandra i betydligt större utsträckning än de låter sig inspireras av vare sig samhällets mångfald eller av den historiska forskningens pluralism. Därmed inte sagt att den populärhistoriska utgivningen inte i många avseenden reflekterar den historievetenskapliga. Tvärtom liknar de i många avseenden varandra, särskilt gäller detta den större trenden bort från socialhistoria, historiematerialism och strukturer till förmån för kulturalism och aktörer. Det kulturhistoriska perspektivet är mycket framträdande i den undersökta utgivningen. Detta får som följd att socialhistoria, ekonomisk historia, liksom mer förvånande också politisk historia – som numera åter har en stark inomvetenskaplig ställning – bara tillmäts ett mycket litet utrymme i utgivningen. Två andra teman som har en mycket framträdande position i utgivningen är, dels, biografier – om män – och dels, militärhistoria – om andra världskriget. Mitt samlade intryck är att den narrativa historieskrivningen står sig mycket stark. De tre dominanta teman – kulturhistoria, militärhistoria och biografier – lämpar sig alla mycket bra för denna form och kan på så sätt sägas ha tagit upp det stora intresse för historieberättande som den politiska historieskrivningen lämnade efter sig då detta tema blev mindre vanligt. Linderborg menar att det under de senaste decennierna har skett en ideologisk förskjutning tillbaka till en mer traditionell historiesyn, centrerad kring kungar och krig.[75] Denna undersökning stöder detta påstående. Det är emellertid samtidigt viktigt att påpeka att detta inte är en allt överskuggande tendens. Så är exempelvis inte svensk historia på något sätt dominerad av vare sig militär- eller politisk historia utan istället av kulturhistoria och biografier – låt vara att många av dem porträtterar kungar och politiker. Den svenska stormaktstiden är långt ifrån framträdande i utgivningen.

Den populärhistoriska utgivningen liknar i allt väsentligt den historievetenskapliga också i sina respektive val av rum och epok: utgivningen är påfallande etnocentrisk – med Sverige och Europa som helt dominerande rumsliga perspektiv – liksom epokcentrisk – 1900-talet är den klart vanligaste epoken. Utgivningen uppvisar vidare ett otvivelaktigt ointresse för Mellanöstern, USA, Norden, liksom för det globala rumsperspektivet. Det samma gäller för den medeltida epoken, som i en eller annan form är framträdande i nutida populärkultur men som bara för en undanskymd tillvaro i den populärhistoriska utgivningen. Intrycket blir onekligen att utgivningen inte i egentlig mening söker vara en del av samhällsdebatten utan tvärtom fjärmar sig från denna genom en världsfrånvänd narcissism där vi helst läser om oss själva, om än i historisk form.

[74] Westlund 2006:4 (a), s. 20.
[75] Linderborg 2005, s. 42.

De generella trenderna ovan gäller – med få undantag – för samtliga här undersökta förlag. Borträknat militärhistoria under andra världskriget skiljer sig inte heller utgivningen åt beroende på vilket format som böckerna ges ut i. För att verkligen åskådliggöra hur vanliga dessa militärhistoriska böcker är kan vi göra en enkel jämförelse. I den här undersökta utgivningen förekommer det 62 böcker som har kombinationen temat militärhistoria, rummet Europa och epoken 1939-45.[76] Detta är den tveklöst vanligaste kombinationen och kan jämföras med den näst vanligaste boktypen, nämligen en 1900-talsbiografi om en svensk, som förekommer i 34 fall.[77] Vårt behov av att läsa om, bearbeta, eller frossa i, det mörka 1900-talets fasor – och då särskilt de från åren 1939-45 – förefaller således fortfarande vara mycket stort.

[76] Bilaga 21.
[77] Bilaga 22.

5. Litteratur

Aronsson, Peter: *Historisk forskning på väg – vart? Rapport från högskolan i Växjö, nr 1*. Växjö 1997.

Björkman, Börje: *Perspektiv, roller och identiteter. Om den biografiska konstruktionen av ett liv.* Historisk tidskrift 1997:1.

Carlsson, Erik: *Gustaf V och andra världskriget*. Lund 2006.

DeGroot, Gerard J: *Bomben: ett liv.* Stockholm 2006.

Edquist, Samuel, Gustafson, Jörgen, Johansson, Stefan & Linderborg, Åsa: *Inledning.* I Edquist, Samuel, Gustafson, Jörgen, Johansson, Stefan & Linderborg, Åsa (red.): *En helt annan historia. Tolv historiografiska uppsatser.* Uppsala 2004.

Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik, Wängnerud, Lena: *Metodpraktikan. Konsten att studera samhälle, individ och marknad.* Stockholm 2005.

Flores, Juan: *Historien har blivit en storsäljare.* Dagens Nyheter 2008-09-22.

Harrison, Dick: *På Klios fält. Essäer om historisk forskning och historieskrivning.* Lund 2000.

Harrison, Dick: *Slaveri: en världshistoria om ofrihet. Forntiden till renässansen.* Lund 2006.

Harrison, Dick: *Slaveri: en världshistoria om ofrihet. 1500 till 1800.* Lund 2007.

Harrison, Dick: *Slaveri: en världshistoria om ofrihet. 1800 till nutid.* Lund 2008.

Jarrick, Arne: *Historieforskningen inför framtiden. En återblick juni 1998.* I Qvarsell, Roger & Sandin, Bengt (red.): *Den mångfaldiga historien. Tio historiker om forskningen inför framtiden.* Lund 2000.

Johansson, Roger: *Historia som fakta? Historia som minne? Historia som framtid?* I Högberg, Anders & Kihlström, Håkan (red.): *Medeltid på tevetid – en dokusåpas historiedidaktik.* Malmö 2005.

Kjeldstadli, Knut: *Det förflutna är inte vad det en gång var*. Lund 2000.

Linderborg, Åsa: *Medeltiden och hotet mot framtiden.* I Högberg, Anders & Kihlström, Håkan (red.): *Medeltid på tevetid – en dokusåpas historiedidaktik.* Malmö 2005.

Magnusson, Lars: *Finns det något utrymme för en historia som vetenskap i framtiden?* Historisk tidskrift 1997:1.

Nilsson, Sture: *Fest i fält: menyer från krigshistoriens skådeplatser*. Stockholm 2002.

Villstrand, Nils Erik: *Gamla och nya krig. Gammal och ny militärhistoria.* Historisk tidskrift 2008:3.

Westlund, Johanna: *En klassiskt blodig historia.* Svensk Bokhandel 2006:4 (a).

Westlund, Johanna: *Spännande öden kryddar läsarens liv.* Svensk Bokhandel 2006:4 (b).

Åselius, Gunnar: *Nya frågor för militärhistorikerna. Ett debattinlägg i Hans Delbrücks anda.* Historisk tidskrift 2008:3.

6. Bilagor

Bilaga 1

Den totala (N=830) utgivningen år 2003-2007.

		Inbundna	Total
År	2007	116	151
	2006	126	182
	2005	136	190
	2004	114	167
	2003	110	140
	Total	602	830

Bilaga 2

De olika förlagens (y) biografiska (N=203) utgivning fördelat på kön (x).

		Biografier (män)	Biografier (kvinnor)	Total
Historiska Media	Count	40	8	48
	%	83,3%	16,7%	100,0%
Natur & Kultur	Count	3	1	4
	%	75,0%	25,0%	100,0%
Nordstedts Förlag	Count	6	6	12
	%	50,0%	50,0%	100,0%
Prisma	Count	16	6	22
	%	72,7%	27,3%	100,0%
Ljud- och pocketböcker från Nordstedts Förlag och Prisma	Count	7	3	10
	%	70,0%	30,0%	100,0%
Albert Bonniers Förlag	Count	14	22	36
	%	38,9%	61,1%	100,0%
Wahlström & Widstrand	Count	16	5	21
	%	76,2%	23,8%	100,0%
Atlantis och Signum	Count	42	8	50
	%	84,0%	16,0%	100,0%
Total	Count	144	59	203
	%	70,9%	29,1%	100,0%

Bilaga 3

De olika förlagens (y) biografiska (N=203) utgivning fördelat på kön (x).

		Biografi (män)	Biografi (kvinnor)	Total
Övriga Förlag	Count	130	37	167
	% within bonnier	77,8%	22,2%	100,0%
Albert Bonniers Förlag	Count	14	22	36
	% within bonnier	38,9%	61,1%	100,0%
Total	Count	144	59	203
	% within bonnier	70,9%	29,1%	100,0%

Bilaga 4

De olika förlagens (y) totala (N=830) utgivning fördelat över tema (x).

		Politisk historia	Ekonomisk historia	Kultur-historia	Biografier	Genus-historia	Militär-historia	Allmän-historia	Historio-grafi	Flera teman	Övr.	Tot.
Historiska Media	Count	17	0	43	48	0	89	26	1	6	6	236
	%	7,2%	,0%	18,2%	20,3%	,0%	37,7%	11,0%	,4%	2,5%	2,5%	100,0%
Natur & Kultur	Count	3	2	38	4	1	17	3	1	1	6	76
	%	3,9%	2,6%	50,0%	5,3%	1,3%	22,4%	3,9%	1,3%	1,3%	7,9%	100,0%
Nordstedts Förlag	Count	7	0	24	12	3	8	4	1	5	8	72
	%	9,7%	,0%	33,3%	16,7%	4,2%	11,1%	5,6%	1,4%	6,9%	11,1%	100,0%
Prisma	Count	14	1	36	22	1	14	6	0	4	5	103
	%	13,6%	1,0%	35,0%	21,4%	1,0%	13,6%	5,8%	,0%	3,9%	4,9%	100,0%
Ljud- och pocketböcker från Nordstedts Förlag och Prisma	Count	3	0	3	10	0	4	5	1	2	4	32
	%	9,4%	,0%	9,4%	31,2%	,0%	12,5%	15,6%	3,1%	6,2%	12,5%	100,0%
Albert Bonniers Förlag	Count	6	2	26	36	2	14	8	0	1	3	98
	%	6,1%	2,0%	26,5%	36,7%	2,0%	14,3%	8,2%	,0%	1,0%	3,1%	100,0%
Wahlström & Widstrand	Count	0	0	18	21	0	9	4	0	4	11	67
	%	,0%	,0%	26,9%	31,3%	,0%	13,4%	6,0%	,0%	6,0%	16,4%	100,0%
Atlantis och Signum	Count	8	1	54	50	1	5	4	0	17	6	146
	%	5,5%	,7%	37,0%	34,2%	,7%	3,4%	2,7%	,0%	11,6%	4,1%	100,0%
Total	Count	58	6	242	203	8	160	60	4	40	49	830
	%	7,0%	,7%	29,2%	24,5%	1,0%	19,3%	7,2%	,5%	4,8%	5,9%	100,0%

Bilaga 5

Den totala (N=830) utgivningen kategoriserad efter variabeln rum (x) och fördelad över variabeln tema (y).

		Sverige	Övriga Europa	Övriga Västerlandet	Övriga Världen	Övrigt	Total
Politisk historia (allmän)	Count	19	7	4	0	1	31
	%	5,7%	2,4%	5,9%	,0%	1,1%	3,7%
Politisk historia (krig)	Count	6	12	4	2	3	27
	%	1,8%	4,1%	5,9%	5,3%	3,2%	3,3%
Ekonomisk historia	Count	4	2	0	0	0	6
	%	1,2%	,7%	,0%	,0%	,0%	,7%
Kulturhistoria	Count	111	47	33	12	39	242
	%	33,0%	16,0%	48,5%	31,6%	41,5%	29,2%
Biografier	Count	106	84	3	7	3	203
	%	31,5%	28,6%	4,4%	18,4%	3,2%	24,5%
Genushistoria	Count	5	1	2	0	0	8
	%	1,5%	,3%	2,9%	,0%	,0%	1,0%
Militärhistoria	Count	21	97	15	5	22	160
	%	6,2%	33,0%	22,1%	13,2%	23,4%	19,3%
Allmänhistoria	Count	31	18	0	7	4	60
	%	9,2%	6,1%	,0%	18,4%	4,3%	7,2%
Historiografi	Count	0	0	0	0	4	4
	%	,0%	,0%	,0%	,0%	4,3%	,5%
Flera teman	Count	14	12	2	4	8	40
	%	4,2%	4,1%	2,9%	10,5%	8,5%	4,8%
Övrigt	Count	19	14	5	1	10	49
	%	5,7%	4,8%	7,4%	2,6%	10,6%	5,9%
Total	Count	336	294	68	38	94	830
	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Bilaga 6

Andelen av den svenska militärhistoriska utgivningen (N=21) som behandlar stormaktstiden.

		Militärhistoria	Övriga teman	Total
Stormaktstiden	Count	6	23	29
	%	28,6%	7,3%	8,6%
	% of Total	1,8%	6,8%	8,6%
Övrigt	Count	15	292	307
	%	71,4%	92,7%	91,4%
	% of Total	4,5%	86,9%	91,4%
Total	Count	21	315	336
	%	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total	6,2%	93,8%	100,0%

Bilaga 7

Den totala militärhistoriska utgivningen (N=160) fördelad över variabeln epok.

	Frequency	Percent	Cumulative Percent
Forntid och/eller antiken	9	5,6	5,6
Forntid och/eller antiken<	8	5,0	10,6
Medeltiden	10	6,2	16,9
Medeltiden<	3	1,9	18,8
1500-1800	6	3,8	22,5
1620-1720	8	5,0	27,5
1500<	4	2,5	30,0
1800-talet	3	1,9	31,9
1800<	3	1,9	33,8
1900-1939	12	7,5	41,2
1939-1945	77	48,1	89,4
1900<	7	4,4	93,8
1945-1989	3	1,9	95,6
1945<	5	3,1	98,8
Övrigt	2	1,2	100,0
Total	160	100,0	

Bilaga 8

Den kulturhistoriska (N=242), biografiska (N=203) och militärhistoriska (N=160) utgivningen fördelad på variabeln rum (y).

		Kulturhistoria	Biografier	Militärhistoria	Total
Sverige	Count	111	106	21	336
	%	45,9%	52,2%	13,1%	40,5%
Övriga Europa	Count	47	84	97	294
	%	19,4%	41,4%	60,6%	35,4%
Övriga Västerlandet	Count	33	3	15	68
	%	13,6%	1,5%	9,4%	8,2%
Övriga Världen	Count	12	7	5	38
	%	5,0%	3,4%	3,1%	4,6%
Övrigt	Count	39	3	22	94
	%	16,1%	1,5%	13,8%	11,3%
Total	Count	242	203	160	830
	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Bilaga 9

Den totala utgivningen (N=830) kategoriserad efter variabeln rum (y) och fördelad över variabeln epok (x).

		Äldre historia <	Modern historia	Övrigt	Total
Sverige	Count	179	148	9	336
	%	53,3%	44,0%	2,7%	100,0%
Övriga Europa	Count	117	172	5	294
	%	39,8%	58,5%	1,7%	100,0%
Övriga Västerlandet	Count	30	33	5	68
	%	44,1%	48,5%	7,4%	100,0%
Övriga Världen	Count	23	13	2	38
	%	60,5%	34,2%	5,3%	100,0%
Övrigt	Count	44	31	19	94
	%	46,8%	33,0%	20,2%	100,0%
Total	Count	393	397	40	830
	%	47,3%	47,8%	4,8%	100,0%

Bilaga 10

Den totala utgivningen (N=830) kategoriserad efter variabeln format (x) och fördelad över variabeln rum (y).

		Inbundna	Senare format	Övrigt	Total
Sverige	Count	260	68	8	336
	%	43,2%	31,1%	88,9%	40,5%
Utlandet	Count	318	133	1	452
	%	52,8%	60,7%	11,1%	54,5%
Övrigt	Count	24	18	0	42
	%	4,0%	8,2%	,0%	5,1%
Total	Count	602	219	9	830
	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Bilaga 11

Den totala utgivningen (N=830) fördelad över variabeln rum.

	Frequency	Percent	Cumulative Percent
Sverige lokal- och/eller regionalhistoria	35	4,2	4,2
Sverige allmänt	240	28,9	33,1
Sveriges utrikes förbindelser	61	7,3	40,5
Norden	33	4,0	44,5
Europa allmänt	243	29,3	73,7
Europas utrikes förbindelser	18	2,2	75,9
Nordamerika allmänt	4	0,5	76,4
Nordamerikas utrikes förbindelser	4	0,5	76,9
Västerlandet allmänt	44	5,3	82,2
Västerlandets utrikes förbindelser	16	1,9	84,1
Mellanöstern	22	2,7	86,7
Övriga världen	16	1,9	88,7
Global historia	52	6,3	94,9
Övrigt	42	5,1	100,0
Total	830	100,0	

Bilaga 12

Andelen av den totala utgivningen (N=830) som behandlar Nordamerika, samt andelen av utgivningen som behandlar efterkrigstiden (N=56) som också behandlar Nordamerika.

		Nordamerika	Övrigt	Total
1945<	Count	4	52	56
	%	7,1%	92,9%	100,0%
	%	50,0%	6,3%	6,7%
Övrigt	Count	4	770	774
	%	,5%	99,5%	100,0%
	%	50,0%	93,7%	93,3%
Total	Count	8	822	830
	%	1,0%	99,0%	100,0%
	%	100,0%	100,0%	100,0%

Bilaga 13

Utgivningen som behandlar Mellanöstern (N=22) fördelat på variablerna tema (x) och epok (y).

		Politisk historia (krig)	Kultur-historia	Biografier (män)	Militär-historia	Allmän-historia	Flera teman	Övrigt	Total
Forntid och/eller antiken	Count	0	6	2	0	1	0	1	10
	% of Total	,0%	27,3%	9,1%	,0%	4,5%	,0%	4,5%	45,5%
Forntid och/eller antiken<	Count	0	2	0	0	1	0	0	3
	% of Total	,0%	9,1%	,0%	,0%	4,5%	,0%	,0%	13,6%
Medeltiden	Count	0	0	1	0	0	0	0	1
	% of Total	,0%	,0%	4,5%	,0%	,0%	,0%	,0%	4,5%
Medeltiden<	Count	1	1	0	0	0	0	0	2
	% of Total	4,5%	4,5%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	9,1%
1500-1800	Count	0	1	0	0	0	0	0	1
	% of Total	,0%	4,5%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	4,5%
1945<	Count	1	0	0	2	0	0	0	3
	% of Total	4,5%	,0%	,0%	9,1%	,0%	,0%	,0%	13,6%
Övrigt	Count	0	0	0	0	0	2	0	2
	% of Total	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	9,1%	,0%	9,1%
Total	Count	2	10	3	2	2	2	1	22
	% of Total	9,1%	45,5%	13,6%	9,1%	9,1%	9,1%	4,5%	100,0%

Bilaga 14

Den totala utgivningen (N=830) kategoriserad efter variabeln tema (y) och fördelad över variabeln epok (x).

		Äldre historia <	Modern historia	Övrigt	Total
Politisk historia	Count	24	34	0	58
	%	41,4%	58,6%	,0%	100,0%
Ekonomisk historia	Count	4	2	0	6
	%	66,7%	33,3%	,0%	100,0%
Kulturhistoria	Count	149	69	24	242
	%	61,6%	28,5%	9,9%	100,0%
Biografier	Count	77	126	0	203
	%	37,9%	62,1%	,0%	100,0%
Genushistoria	Count	3	5	0	8
	%	37,5%	62,5%	,0%	100,0%
Militärhistoria	Count	48	110	2	160
	%	30,0%	68,8%	1,2%	100,0%
Allmänhistoria	Count	44	15	1	60
	%	73,3%	25,0%	1,7%	100,0%
Historiografi	Count	0	1	3	4
	%	,0%	25,0%	75,0%	100,0%
Flera teman	Count	20	15	5	40
	%	50,0%	37,5%	12,5%	100,0%
Övrigt	Count	24	20	5	49
	%	49,0%	40,8%	10,2%	100,0%
Total	Count	393	397	40	830
	%	47,3%	47,8%	4,8%	100,0%

Bilaga 15

Den totala utgivningen (N=830) kategoriserad efter variabeln format (x) och fördelad över variabeln epok (y).

		Inbundna	Senare format	Övrigt	Total
Forntid och/eller antiken	Count	36	15	0	51
	%	6,0%	6,8%	,0%	6,1%
Forntid och/eller antiken<	Count	41	22	0	63
	%	6,8%	10,0%	,0%	7,6%
Medeltiden	Count	39	12	1	52
	%	6,5%	5,5%	11,1%	6,3%
Medeltiden<	Count	44	13	3	60
	%	7,3%	5,9%	33,3%	7,2%
1500-1800	Count	52	18	1	71
	%	8,6%	8,2%	11,1%	8,6%
1620-1720	Count	23	7	1	31
	%	3,8%	3,2%	11,1%	3,7%
1500<	Count	52	11	2	65
	%	8,6%	5,0%	22,2%	7,8%
1800-talet	Count	21	4	0	25
	%	3,5%	1,8%	,0%	3,0%
1800<	Count	71	19	0	90
	%	11,8%	8,7%	,0%	10,8%
1900-1939	Count	19	11	0	30
	%	3,2%	5,0%	,0%	3,6%
1939-1945	Count	50	51	0	101
	%	8,3%	23,3%	,0%	12,2%
1900<	Count	76	19	0	95
	%	12,6%	8,7%	,0%	11,4%
1945-1989	Count	15	2	0	17
	%	2,5%	,9%	,0%	2,0%
1945<	Count	29	9	1	39
	%	4,8%	4,1%	11,1%	4,7%
Övrigt	Count	34	6	0	40
	%	5,6%	2,7%	,0%	4,8%
Total	Count	602	219	9	830
	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Bilaga 16

Den totala utgivningen (N=830) kategoriserad efter variabeln förlag (y) och fördelad över variabeln rum (x).

		Sverige	Övriga Europa	Övriga Västerlandet	Övriga Världen	Övrigt	Total
Historiska Media	Count	76	96	18	14	32	236
	%	32,2%	40,7%	7,6%	5,9%	13,6%	100,0%
Natur & Kultur	Count	27	21	9	2	17	76
	%	35,5%	27,6%	11,8%	2,6%	22,4%	100,0%
Nordstedts Förlag	Count	21	20	11	7	13	72
	%	29,2%	27,8%	15,3%	9,7%	18,1%	100,0%
Prisma	Count	46	37	10	4	6	103
	%	44,7%	35,9%	9,7%	3,9%	5,8%	100,0%
Ljud- och pocketböcker från Nordstedts Förlag och Prisma	Count	9	13	3	0	7	32
	%	28,1%	40,6%	9,4%	,0%	21,9%	100,0%
Albert Bonniers Förlag	Count	39	33	12	4	10	98
	%	39,8%	33,7%	12,2%	4,1%	10,2%	100,0%
Wahlström & Widstrand	Count	32	29	3	3	0	67
	%	47,8%	43,3%	4,5%	4,5%	,0%	100,0%
Atlantis och Signum	Count	86	45	2	4	9	146
	%	58,9%	30,8%	1,4%	2,7%	6,2%	100,0%
Total	Count	336	294	68	38	94	830
	%	40,5%	35,4%	8,2%	4,6%	11,3%	100,0%

Bilaga 17

Den totala utgivningen (N=830) kategoriserad efter variabeln förlag (y) och fördelad över variabeln epok (x).

		Äldre historia<	Modern historia	Övrigt	Total
Historiska Media	Count	122	103	11	236
	%	51,7%	43,6%	4,7%	100,0%
Natur & Kultur	Count	47	25	4	76
	%	61,8%	32,9%	5,3%	100,0%
Nordstedts Förlag	Count	19	47	6	72
	%	26,4%	65,3%	8,3%	100,0%
Prisma	Count	55	42	6	103
	%	53,4%	40,8%	5,8%	100,0%
Ljud- och pocketböcker från Nordstedts Förlag och Prisma	Count	14	17	1	32
	%	43,8%	53,1%	3,1%	100,0%
Albert Bonniers Förlag	Count	36	59	3	98
	%	36,7%	60,2%	3,1%	100,0%
Wahlström & Widstrand	Count	36	28	3	67
	%	53,7%	41,8%	4,5%	100,0%
Atlantis och Signum	Count	64	76	6	146
	%	43,8%	52,1%	4,1%	100,0%
Total	Count	393	397	40	830
	%	47,3%	47,8%	4,8%	100,0%

Bilaga 18

Den totala utgivningen (N=830) kategoriserad efter variabeln format (x) och fördelad över variabeln tema (y).

		Inbundna	Senare format	Övrigt	Total
Politisk historia (allmän)	Count	23	8	0	31
	%	3,8%	3,7%	,0%	3,7%
Politisk historia (krig)	Count	21	6	0	27
	%	3,5%	2,7%	,0%	3,3%
Ekonomisk historia	Count	5	1	0	6
	%	,8%	,5%	,0%	,7%
Kulturhistoria	Count	196	42	4	242
	%	32,6%	19,2%	44,4%	29,2%
Biografi (män)	Count	106	37	1	144
	%	17,6%	16,9%	11,1%	17,3%
Biografi (kvinnor)	Count	43	16	0	59
	%	7,1%	7,3%	,0%	7,1%
Genushistoria	Count	8	0	0	8
	%	1,3%	,0%	,0%	1,0%
Militärhistoria	Count	96	64	0	160
	%	15,9%	29,2%	,0%	19,3%
Allmänhistoria	Count	42	17	1	60
	%	7,0%	7,8%	11,1%	7,2%
Historiografi	Count	1	3	0	4
	%	,2%	1,4%	,0%	,5%
Flera teman	Count	30	9	1	40
	%	5,0%	4,1%	11,1%	4,8%
Övrigt	Count	31	16	2	49
	%	5,1%	7,3%	22,2%	5,9%
Total	Count	602	219	9	830
	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Bilaga 19

Den totala utgivningen (N=830) kategoriserad efter variabeln format (x) och fördelad över variabeln rum (y).

		Inbundna	Senare format	Övrigt	Total
Sverige lokal- och/eller regionalhistoria	Count	27	5	3	35
	%	4,5%	2,3%	33,3%	4,2%
Sverige allmänt	Count	192	43	5	240
	%	31,9%	19,6%	55,6%	28,9%
Sveriges utrikes förbindelser	Count	41	20	0	61
	%	6,8%	9,1%	0%	7,3%
Norden	Count	31	2	0	33
	%	5,1%	0,9%	0%	4,0%
Europa allmänt	Count	166	76	1	243
	%	27,6%	34,7%	11,1%	29,3%
Europas utrikes förbindelser	Count	7	11	0	18
	%	1,2%	5,0%	0%	2,2%
Nordamerika allmänt	Count	3	1	0	4
	%	0,5%	0,5%	0%	0,5%
Nordamerikas utrikes förbindelser	Count	3	1	0	4
	%	0,5%	0,5%	0%	0,5%
Västerlandet allmänt	Count	34	10	0	44
	%	5,6%	4,6%	0%	5,3%
Västerlandets utrikes förbindelser	Count	12	4	0	16
	%	2,0%	1,8%	,0%	1,9%
Mellanöstern	Count	17	5	0	22
	%	2,8%	2,3%	,0%	2,7%
Övriga världen	Count	13	3	0	16
	%	2,2%	1,4%	,0%	1,9%
Global historia	Count	32	20	0	52
	%	5,3%	9,1%	,0%	6,3%
Övrigt	Count	24	18	0	42
	%	4,0%	8,2%	,0%	5,1%
Total	Count	602	219	9	830
	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Bilaga 20

Andelen av de senare formatens utgivning (N=219) som utgörs av kombinationen tema militärhistoria och epoken andra världskriget.

		Militärhistoria	Övriga teman	Total
1939-1945	Count	39	12	51
	% of Total	17,8%	5,5%	23,3%
Övrigt	Count	25	143	168
	% of Total	11,4%	65,3%	76,7%
Total	Count	64	155	219
	% of Total	29,2%	70,8%	100,0%

Bilaga 21

Andelen militärhistoria (N=160) kategoriserad efter variabeln epok (x) och fördelad över variabeln rum (y).

		1939-1945	Total
Sverige	Count	2	21
	% of Total	1,2%	13,1%
Övriga Europa	Count	62	97
	% of Total	38,8%	60,6%
Övriga Västerlandet	Count	8	15
	% of Total	5,0%	9,4%
Övriga Världen	Count	2	5
	% of Total	1,2%	3,1%
Övrigt	Count	3	22
	% of Total	1,9%	13,8%
Total	Count	77	160
	% of Total	48,1%	100,0%

Bilaga 22

Andelen biografier (N=203) kategoriserad efter variabeln epok (x) och fördelad över variabeln rum (y).

		1900-talet	Total
Sverige	Count	34	106
	% of Total	16,7%	52,2%
Utlandet	Count	41	94
	% of Total	20,2%	46,3%
Övrigt	Count	3	3
	% of Total	1,5%	1,5%
Total	Count	78	203
	% of Total	38,4%	100,0%